

Rolnummers 921, 922 en 927
Arrest nr. 78/96 van 18 december 1996

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van de artikelen 3, 10 en 11 van de wet van 4 mei 1995 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn van dieren.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters L. De Grève en M. Melchior, en de rechters P. Martens, G. De Baets, E. Cerexhe, A. Arts en R. Henneuse, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen

A. Bij verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 15 januari 1996 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 16 januari 1996, heeft J. Van Hove, wonende te 1745 Opwijk, Perreveld 20, beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 11 van de wet van 4 mei 1995 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn van dieren (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 juli 1995), en heeft J. Van Slycke, wonende te 9031 Drongen, Veerstraat 55, beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 3 en 10 van dezelfde wet van 4 mei 1995, wegens schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Bij op 17 januari 1996 ter post aangetekende brief heeft verzoeker J. Van Slycke afstand van geding gedaan in zoverre zijn beroep tot vernietiging is gericht tegen artikel 10 van voormelde wet.

B. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 27 januari 1996 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 30 januari 1996, is eveneens beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 11 van voornoemde wet van 4 mei 1995, wegens schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, door R. Havermans, wonende te 2381 Weelde, Koning Albertstraat 129, R. Daemen, wonende te 2470 Retie, Pijlstraat 5, M. Vanwetswinkel, wonende te 2491 Olmen, Berkenlaan 5, M. Van Der Mierden, wonende te 3920 Lommel, Luckersteenweg 188, F. Arduwie, wonende te 2460 Kasterlee, Lichtaartsebaan 39, J. Van Nooten, wonende te 2470 Retie, Pontfort 155, B. Vos, wonende te 2230 Herselt, Aarschotsesteenweg 142, J. Peeters, wonende te 9150 Kruibeke, Boerenstraat 54, M. Wernaerts, wonende te 2470 Retie, Looiendsebergen 22, A. Clè, wonende te 2200 Noorderwijk, Morkhovenseweg 6, F. Claes, wonende te 2491 Olmen-Balen, Schootstraat 9, J. en E. Coomans, met zetel te 2450 Meerhout, Molsebaan 103, P. De Langhe, wonende te 9240 Zele, Vlietstraat 61, G. De Frenne, wonende te 9230 Wetteren, Smetledesteenweg 151, S. Arijs, wonende te 9320 Erembodegem, Kapellestraat 21, J. Verstraeten, wonende te 9968 Oost-Eeklo, Kerrestraat 51, G. Beurms, wonende te 9230 Wetteren, Westringstraat 56, R. Peeters, wonende te 1755 Gooik, Oplombeekstraat 11, P. Van Ertvelde, wonende te 9220 Hamme, St. Annastraat 64, F. Van den Elsen, wonende te 9255 Buggenhout, Achterdenken 24, H. De Gols, wonende te 9310 Meldert, Zwaneveld 2, J. Spinoy, wonende te 1745 Opwijk, Perreveld 9, E. Van Puyenbroeck, wonende te 9190 Stekene, Hellestraat 145A, M. Van Linden, wonende te 2890 Oppuurs, Oude Heirbaan 1, E. Roelands, wonende te 9150 Bazel, Portugezenstraat 28, L. Schaerlaken, wonende te 2870 Puurs, Eikevliet-

laan 32, L. Beerden, wonende te 3550 Heusden-Zolder, Schansstraat 17, M.J. Verlent-Van Oevelen, wonende te 9150 Kruibeke, Daalstraat 93, de b.v.b.a. Clerckx Mathieu Boomerhof, met zetel te 2000 Antwerpen, Blauwtorenplein 4, I. Marist, wonende te 9667 Sint-Maria-Horebeke, Den Daele 5, F. Peffer, wonende te 2550 Kontich, Rubensstraat 141, R. Van Damme, wonende te 9371 Denderbelle, Denderstraat 14, J.-P. Smets, wonende te 4683 Vivegnis, rue Joseph Wauters 59, en de n.v. Domaine Dupéry J. Meeselle, met zetel te 4460 Grâce-Hollogne, chaussée de Liège 69.

J. Van Hove en de onder B vermelde verzoekende partijen vorderden ook de schorsing van - artikel 11. Bij arrest nr. 16/96 van 5 maart 1996 (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 18 april 1996) heeft het Hof de vorderingen tot schorsing verworpen.

II. De rechtspleging

Bij beschikkingen van 16 en 30 januari 1996 heeft de voorzitter in functie voor ieder van de zaken de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om in de respectieve zaken artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 30 januari 1996 heeft het Hof in voltallige zitting de zaken samengevoegd.

Van de beroepen evenals van de beschikking tot samenvoeging en van de afstand van geding van J. Van Slycke, is kennisgegeven overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet bij op 31 januari 1996 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 februari 1996.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 15 maart 1996 ter post aangetekende brief.

Van die memorie is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 29 maart 1996 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- J. Van Hove en J. Van Slycke, bij op 26 april 1996 ter post aangetekende brief;
- verzoekers in de zaak met rolnummer 927, bij op 2 mei 1996 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 27 juni 1996 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 15 januari 1997.

Bij beschikking van 10 juli 1996 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 3 oktober 1996.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 12 juli 1996 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 3 oktober 1996 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. K. Vandamme *loco* Mr. N. Van de Velde, advocaten bij de balie te Oudenaarde, voor J. Van Hove en J. Van Slycke;
 - . Mr. L. Vermeulen, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor de verzoekers in de zaak met rolnummer 927;
 - . Mr. A. Vastersavendts, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers G. De Baets en P. Martens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. In rechte

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

Verzoekschriften

A.1.1. De verzoeker in de zaak met rolnummer 921 is een natuurlijke persoon die ambulant handelaar in honden en katten is. Dat is zijn enige en uitsluitende beroepsactiviteit, die inhoudt dat verzoeker honden en katten te koop aanbiedt en verkoopt op de openbare weg en op markten, beurzen, salons, tentoonstellingen en bij soortgelijke gelegenheden en dat hij aldus ter zake niet beschikt over een sedentaire handelszaak. Zijn rechtspositie wordt door het bestreden artikel 11 manifest rechtstreeks en ongunstig geraakt doordat hij vanaf 1 januari 1996 in de volstreekte onmogelijkheid verkeert zijn beroep nog verder uit te oefenen, wat aanzienlijke verliezen met zich meebrengt. Die verliezen maken zijn faillissement onafwendbaar.

A.1.2. De verzoeker in de zaak met rolnummer 922 is eveneens dierenhandelaar, die handel drijft in verschillende diersoorten die niet beschermd zijn, waaronder, met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, dieren die niet op de in de bestreden bepaling bedoelde doch nog uit te vaardigen lijst zullen voorkomen. De verzoeker kan aan het verbod tot het houden van dieren slechts ontsnappen voor zover hij dieren slechts korte tijd houdt en vooraf een schriftelijke overeenkomst sluit met een dierentuin, laboratorium, erkend particulier, circus of rondreizende tentoonstelling. De verzoeker heeft belang bij de aanvechting van die bepaling, omdat hij verhinderd zou kunnen worden zijn beroep, geheel of ten dele, nog verder uit te oefenen.

A.1.3. De verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 927 zijn allen handelaars die honden en katten verhandelen op openbare markten en door de bestreden bepaling « ongelukkig getroffen worden, meer zelfs rechtstreeks bedreigd zijn in hun broodwinning ».

Memorie van de Ministerraad

A.2.1. In tegenstelling met wat hijzelf beweert is verzoeker Van Hove niet enkel ambulante verkoper van honden en katten maar drijft hij handel in verschillende andere dieren, tevens in vestigingen te Aalst en te Asse. Noch die verzoeker noch andere verzoekers worden in de onmogelijkheid gesteld hun beroep verder uit te oefenen. Het door hen uitgeoefende beroep wordt enkel beperkt. Bovendien verkoopt verzoeker Van Hove eveneens benodigdheden, uitrusting, voedsel en aanverwante artikelen voor het verzorgen en houden van dieren en kan hij ook andere dieren kweken dan honden en katten. Ook de andere verzoekers kunnen geenszins aanvoeren dat zij in de volstreekte onmogelijkheid verkeren hun beroep uit te oefenen, vermits er geen sprake is van absolute inkomstenderving noch van het nutteloos worden van dure investeringen. Enkel en alleen wordt de uitoefening van het beroep beperkt, doch dit volstaat niet opdat de rechtssituatie van de verzoeker door de bestreden norm derwijze ongunstig wordt beïnvloed dat kan worden besloten tot de aanwezigheid van het vereiste belang.

A.2.2. Wat verzoeker Van Slycke betreft moet worden gewezen op het feit dat diens belang geenszins actueel is noch reeds aanwezig is, vermits - zoals de verzoeker overigens zelf bekend - hij het optreden van de Koning ter uitvoering van de wet dient af te wachten om enig nadeel te kunnen aantonen. De beperkingen van de uitoefening van het beroep zijn in voorwaardelijke zin gesteld : de verzoeker die erkent dat de beperkingen nog niet bestaan, zou, wanneer die beperkingen door de Koning worden ingevoerd, eventueel in zijn beroepsuitoefening gehinderd kunnen worden doch dit betekent meteen dat die beperking thans niet aanwezig is, zodat hij geen blijk geeft van het rechtens vereiste belang. Bovendien mogen dieren die niet voorkomen op de door de Koning vast te stellen lijst toch gehouden worden door handelszaken voor dieren, mits die handelszaken die dieren voor een korte tijd houden en zij vooraf een schriftelijke overeenkomst hebben afgesloten met natuurlijke personen of rechtspersonen bedoeld in de punten 1°, 2°, 3°, b), en 7°.

Memorie van antwoord van de verzoekende partijen

A.3.1. De verzoeker in de zaak met rolnummer 921 beklemtoont dat hij, ten aanzien van zijn belang, geen onjuiste gegevens heeft verstrekt aan het Hof. Hij baat thans, na de inwerkingtreding van de bestreden wetsbepalingen, in Charleroi noodgedwongen een handelszaak uit. Hij benadrukt dat diens belang dient te worden beoordeeld op het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift, toen er nog geen sprake was van enige sedentaire handelszaak.

De verzoeker doet inderdaad van een belang blijken vermits hij in de volstrekte onmogelijkheid verkeert zijn beroep als ambulante handelaar in honden en katten uit te oefenen. Het feit dat de verzoeker bovendien noodgedwongen is overgeschakeld op een sedentair handelsbestaan, brengt voor hem nog steeds aanzienlijke verliezen mee, zodat de dreiging van een faillissement niet is afgewend. Ten slotte vertegenwoordigen de door de verzoeker verkochte benodigdheden slechts een klein deel van diens omzet, dat zeker niet volstaat om de door het beroepsverbod ontstane verliezen te compenseren. Evenmin heeft hij de mogelijkheid om zomaar over te schakelen op de verkoop van andere diersoorten, vermits de vakkennis en ervaring die hij heeft opgedaan inzake de verkoop van honden en katten geen enkel nut heeft bij de verkoop van andere diersoorten.

A.3.2. De verzoeker in de zaak met rolnummer 922 handhaaft zijn stelling nopens zijn belang door erop te wijzen dat hij thans moet opkomen tegen de wet, zelfs al kent hij de inhoud nog niet van de lijst, omdat, tegen het ogenblik waarop die lijst zal verschijnen, de beroepstermijn voor het Hof onherroepelijk verstreken zal zijn.

A.3.3. Het belang van de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 927 wordt aangetoond door de voorlegging van gegevens met betrekking tot hun inkomsten. Het feit dat de verzoekende partijen hun handel in andere omstandigheden kunnen voortzetten wordt betwist om de volgende redenen. De verzoekers kunnen geen risico lopen om, tot de uitvoering van de wet, een sedentaire handelszaak in huur te nemen. Handelaars die een sedentaire handel hebben, staan voor het feit dat zij hun huurverplichting moeten naleven of anders hun handelszaak moeten opgeven met de kostprijs van vervroegde beëindiging. Ten slotte is de marktverkoop van honden en katten voor de meeste handelaars volstrekt overwegend en brengt hij geen overdreven investeringskosten met zich mee, wat wel noodzakelijk is bij het opzetten van een sedentaire handel.

Ten gronde

Enig middel in de zaken met rolnummers 921 en 927

A.4. Het middel is in beide zaken afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Ten aanzien van artikel 11 van de wet van 4 mei 1995

Verzoekschrift in de zaak met rolnummer 921

A.5.1. Er bestaat een manifeste tweedelige discriminatie tussen, enerzijds, ambulante handelaars in honden en katten en handelaars in andere diersoorten en, anderzijds, meer algemeen, tussen ambulante en sedentaire dierenhandelaars, gelet op het feit dat het verbod op ambulante handel ook kan worden uitgebreid tot andere diersoorten. De verzoekende partij gaat na of het onderscheid objectief is, of de genomen maatregelen adequaat zijn ten aanzien van het nagestreefde doel, en of er een redelijke verhouding bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

A.5.2. Het onderscheid tussen honden en katten, enerzijds, en andere diersoorten, anderzijds, wordt niet objectief geacht omdat niet wordt verantwoord waarom de handel in de eerste diersoorten op een andere wijze zou moeten worden gereguleerd dan de ambulante handel in de andere diersoorten, onder meer op het vlak van het vermijden van impulsieve aankopen en de daarmee gepaard gaande beweerde overpopulatie, slechte leefomstandigheden van de aangeboden dieren en de hogere ziektegraad bij voormelde dieren. Ook het onderscheid tussen ambulante en sedentaire handel kan niet worden aangenomen, omdat niet kan worden aangetoond dat impulsieve aankopen niet bij sedentaire handelszaken zouden kunnen voorkomen, dat evenmin is aangetoond dat overpopulatie het nadelige gevolg is van aankoop van dieren in ambulante handel, en dat bovendien evenmin het bewijs wordt aangebracht dat de leefomstandigheden bij ambulant verkochte dieren slechter zouden zijn dan bij sedentair verkochte dieren.

A.5.3. Ook het adequate karakter van de maatregel wordt betwist: « impulsieve aankopen » treden minder en minder op en bovendien dreigt de verkoop van dieren te verschuiven naar warenhuizen, waar de verkoop tegen lagere prijzen zal geschieden, wat het aantal « impulsieve aankopen » zal doen toenemen en zal leiden tot de overpopulatie van dierenasielen. Evenmin is aangetoond dat de ziektegraad bij dieren die in de ambulante handel worden verkocht, groter zou zijn dan bij dieren die in de sedentaire handel, waaronder de warenhuizen, worden verkocht.

A.5.4. Er is evenmin een redelijke verhouding tussen het aangewende middel en het beoogde doel. Het gaat immers om een absoluut verbod van verhandelen van honden en katten op markten, beurzen, salons, tentoonstellingen en dergelijke. Het aangewende middel, een beroepsverbod, is manifest onevenredig met het beoogde doel, dat ook had kunnen worden bereikt door een strengere reglementering, die uitwassen uit de wereld had kunnen helpen en tegemoet zou komen aan de legitieme wens van vele bonafide, gespecialiseerde en terdege uitgeruste handelaars om hun beroep verder te kunnen uitoefenen. Het algemeen beroepsverbod zal evenwel leiden tot een sociale catastrofe bij de handelaars, zowel als bij diegenen die zij tewerkstellen, zonder dat de ambulante handelaars in de mogelijkheid verkeerden binnen een zo korte termijn over te schakelen op een sedentaire handelsactiviteit.

Het beginsel van de rechtszekerheid is tevens geschonden in zoverre het beroep van ambulante handelaar in honden en katten wordt verboden per 1 januari 1996, terwijl de uitbatingsnormen voor een handelszaak in dieren nog moeten worden vastgelegd in uitvoeringsbesluiten, onverminderd de belofte van de bevoegde minister om aan de getroffen handelaars, in afwachting van de uitvaardiging van de bedoelde uitbatingsnormen, een tijdelijke vergunning van zeven maanden af te geven. Dat bevordert evenwel de rechtsonzekerheid nog meer, in zoverre de ambulante handelaars die naar een sedentaire zaak overschakelen, hun investering dreigen te verliezen, indien zij nadien niet aan de uitbatingsnormen beantwoorden.

Verzoekschrift in de zaak met rolnummer 927

A.6. De verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 927 wijzen op de discriminatie tussen ambulante handelaars in honden en katten, enerzijds, en sedentaire handelaars in honden en katten en handelaars in andere dieren, anderzijds.

Het bekritiseerde onderscheid is niet objectief omdat de bestreden bepaling is ingegeven door vrees voor impulsieve aankopen, die, enerzijds, minder voorkomen op de markt doordat de prijzen van honden katten daar hoger liggen en, anderzijds, eveneens kunnen voorkomen in andere vormen van handeldrijven in honden en katten dan die welke op de markt plaatsvinden, terwijl de redenering evengoed opgaat voor de aankoop van andere huisdieren waarvan sommige fysionomisch zelfs een grote gelijkenis vertonen met katten en honden. Zelfs wanneer het onderscheid objectief is, dan nog is er geen noodzaak tot een algemeen verbod, maar konden passende regelingen worden uitgewerkt.

Memorie van de Ministerraad

A.7.1. De bestreden wetsbepaling beoogt de bescherming en het welzijn der dieren. Daartoe heeft de wetgever beperkingen willen invoeren op het verhandelen van sommige dieren, teneinde de onbedachte aankoop ervan te voorkomen. Onder de gezelschapsdieren zijn het vooral honden en katten die de aandacht van het publiek trekken, het meest kwetsbaar zijn en tot een overpopulatie van gezelschapsdieren bijdragen. Het nagestreefde doel is dan ook wettig.

A.7.2. Het criterium van onderscheid is objectief en steunt op de onweerlegbare vaststelling en werkelijkheid dat tot op heden honden en katten als huisdier nog altijd de meeste aandacht van het publiek krijgen. Jaarlijks worden dertig procent van het aantal verkochte honden achtergelaten en in asielen -waarin voornamelijk die twee categorieën van dieren terechtkomen - wordt een zeer hoog aantal honden en katten geëuthanaseerd. Uit die vaststelling vloeit voort dat de aankoop van die dieren, die niet automatisch tot bijkomende kosten leidt, vaak ondoordacht gebeurt, meestal onder invloed van affectieve gevoelens.

Ook het onderscheid tussen sedentaire en ambulante handel -dat ook in andere economische reglementering voorkomt - is te dezen zeker verantwoord, aangezien aankopen vaker ondoordacht gebeuren op markten en bij huis-aan-huisverkoop.

A.7.3. Het onderscheid is ook adequaat, aangezien het van die aard is dat daardoor de doelstelling van de wetgever kan worden verwezenlijkt. Uit de argumentatie van de verzoekende partijen zelf betreffende hun nadeel bij de verdere uitvoering van de wet vloeit voort dat, vermits een groot deel van hun omzet verloren dreigt te gaan, zeer veel dieren op de markten en onder de in de aangevochten wetsbepaling vermelde omstandigheden worden verkocht. Het verhandelingsverbod voorkomt dat dieren in slechte omstandigheden worden vervoerd, in grote hitte en strenge koude worden tentoongesteld, worden besmet door contact met andere dieren, ter plekke, en door kopers ten huize na een impulsieve aankoop slecht worden behandeld en ten slotte worden achtergelaten.

A.7.4. Ten aanzien van de verhouding tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel wordt in de eerste plaats opgemerkt dat de wet van 4 mei 1995 in haar geheel dient te worden beoordeeld. Immers, niet alleen brengt de wijziging van artikel 12 van de wet van 14 augustus 1986 niet de door de verzoekende partijen beweerde gevolgen teweeg, maar bovendien bevat de wet ook voor de verzoekende partijen beschermende maatregelen. Door de bestreden maatregel aan te nemen, heeft de wetgever geoordeeld dat er een redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen het beoogde doel en het aangewende middel. Het voorstel om een algemeen verbod op het verhandelen van dieren in te stellen, werd niet aangenomen. De wetgever heeft een middenweg gekozen tussen een algemeen verbod voor alle dieren behalve landbouwdieren en een beperkt verbod voor uitsluitend door particulieren en niet-erkende handelaars verkochte honden en katten.

Memorie van antwoord van de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 921

A.8.1. Het onderscheid tussen honden en katten, enerzijds, en andere diersoorten, anderzijds, is niet objectief. De beweerde overpopulatie van honden in de asielen en de euthanasering worden schromelijk overdreven. De verwijzing naar de bestaande toestand in de omringende landen is niet relevant, omdat de redenen die daar worden aangehaald om honden en katten, bijvoorbeeld ten aanzien van identificatie, anders te behandelen dan andere diersoorten, niet kunnen worden aangevoerd in verband met de aangevochten wetsbepalingen. Hetzelfde geldt dat ook ten aanzien van artikel 7 van de wet van 14 augustus 1986, artikel dat verzoeker geenszins bedreigt in zijn bestaanszekerheid. Ten slotte is het evenmin steekhoudend dat impulsieve aankopen slechts voorkomen bij honden en katten.

A.8.2. Ook het onderscheid tussen ambulante en sedentaire handel is niet objectief. Het verschijnsel van impulsieve aankopen doet zich immers ook voor bij sedentaire handelszaken. Die hebben namelijk in het uitstalraam eveneens een hok met jonge puppies staan, teneinde toevallige voorbijgangers aan te lokken en tot de aanschaf van die dieren te bewegen. Bovendien zijn ambulante handelaars vaak beter uitgerust dan hun sedentaire collega's, onder andere op het vlak van transport en hygiëne. Zij worden daarentegen in een slecht daglicht geplaatst door de aanwezigheid van particulieren op markten. Ten slotte wordt ook het argument verworpen dat de verzoeker, zodra hij de voorwaarden hiertoe vervult, de mogelijkheid tot afwijking van het verbod waarin artikel 11 van de wet van 4 mei 1995 voorziet, zou kunnen genieten, omdat de uitbatingsnormen nog steeds niet in voorbereiding zijn. Ofschoon het beroep van ambulante handelaar in honden en katten werd afgeschaft, liggen de uitbatingsnormen nog niet vast.

A.8.3. Ook het adequate karakter van de genomen maatregel wordt betwist. Het feit dat de omzet van de verzoeker gedaald is bewijst geenszins dat impulsieve aankopen thans uitgesloten zouden zijn. Het probleem van impulsieve aankopen - zo er al een is - zal zich immers eenvoudig verplaatsen, onder andere naar warenhuizen.

A.8.4. Ten slotte wordt ook de redelijke verhouding tussen de aangewende middelen en het beoogde doel in twijfel getrokken. De verzoeker heeft zich geenszins verzet tegen alle artikelen van de wet van 4 mei 1995, doch slechts tegen het door artikel 11 ingestelde beroepsverbod, dat zelfs wanneer men de wet van 4 mei 1995 *in globo* bekijkt, niet evenredig is met het nagestreefde doel, te weten de bescherming en het welzijn der dieren. Die doelstelling kan immers ook worden bereikt door een rigide reglementering, in plaats van een totaal beroepsverbod dat tot sociale catastrofes aanleiding kan geven. Ten slotte wijst de verzoeker er andermaal op dat de Koning nog steeds geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om afwijkingen op dat verbod toe te staan. Derwijze wordt een hoge mate aan rechtsonzekerheid gecreëerd.

Memorie van antwoord van de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 927

A.9.1. Verzoekers wijzen erop dat het volstrekt mogelijk is om maatregelen te nemen waardoor liefhebbers-kwekers de markt niet langer zouden verstoren. Het is tevens mogelijk een adequate regeling uit te vaardigen die zowel redelijk als objectief is. Indien de overheid een bepaalde vereiste oplegt aan elke handelaar die dieren verhandelt, is het een objectieve maatregel die op elkeen van toepassing is, zonder enig onderscheid. De verzoekers verwijzen naar artikel 2, § 2, 2°, van de wet van 14 augustus 1986, dat « uitdrukkelijk stelt dat 'kooi- en volièrevogels, aquariumvissen, witte muizen en zo ook konijnen, duiven en vissen in die mate dat zij niet als opbrengst- en nutsdieren worden gehouden, beschouwd worden als gezelschapsdieren ' ». Aangezien de nieuwe wet nu enkel de handelaars in honden en katten beoogt, is er een doelbewuste, op geen enkel objectief criterium gerechtvaardigde keuze gemaakt voor honden- en kattenhandelaars, wat een fundamentele discriminatie inhoudt die niet wordt verantwoord door enig objectief criterium.

A.9.2. Evenzeer wordt een ontoelaatbaar en niet objectief onderscheid gemaakt tussen bepaalde handelaars onderling. Wanneer een markthandelaar zijn dieren tentoonstelt, dan geldt hetzelfde voor een winkelier voor wie er geen enkel beletsel is dat hij in zijn uitstalraam dieren uitzet, uitkijkend bijvoorbeeld op een markt. De verzoekers verwijzen naar artikel 3, 5° en 6°, van de wet van 14 augustus 1986, waar respectievelijk een handelszaak en een markt worden omschreven en waar *de facto* geen enkel onderscheid wordt gemaakt tussen het verhandelen van dieren in een handelszaak of op een markt. Het louter theoretische onderscheid is juridisch niet toelaatbaar.

A.9.3. Wat de motivering betreft miskent de wetgever evenzeer het objectiviteitsbeginsel en laat hij zich louter leiden door het subjectief ervaren van de grootte van het dier. Fysiologisch is er nagenoeg geen verschil tussen een kat en een konijn, maar het lijkt op het eerste gezicht dat kooi- en volièrevogels aquariumvissen, witte muizen, hamsters, konijnen, duiven en vissen minder vatbaar zouden zijn voor een impulsieve aankoop, wat absoluut niet zo is. Er is dan ook geen enkele reden om een onderscheid te maken tussen honden- en kattenhandelaars en handelaars in andere dieren.

Ten aanzien van artikel 3 van de wet van 4 mei 1995

Verzoekschrift in de zaak met rolnummer 922

A.10.1. Er wordt door het nieuwe artikel 3bis, § 1, een ongerechtvaardigd onderscheid ingevoerd tussen houders van diersoorten of categorieën die wel en houders van diersoorten of categorieën die niet op de in paragraaf 1 bedoelde lijst voorkomen. Er is evenwel niet voorzien in wettelijke criteria waaraan de soorten of categorieën vermeld op die lijst moeten voldoen, zodat het de Koning volkomen vrijstaat soorten of categorieën toe te voegen of te schrappen en het onderscheid tussen het wel en niet voorkomen op die lijst, nooit objectief kan zijn.

A.10.2. Vervolgens dient te worden opgemerkt dat het nieuwe artikel 3bis, § 2, een ongerechtvaardigd onderscheid invoert tussen dierenhandelaars, enerzijds, en dierenentuinen, laboratoria, erkende particulieren, dierenasielen, circussen en rondreizende tentoonstellingen, anderzijds. Er wordt afgeweken van het in paragraaf 1 ingestelde verbod, doch die afwijking geldt onverminderd voor dierenentuinen, laboratoria, erkende particulieren of particulieren die de bedoelde dieren reeds hielden vóór de inwerkingtreding van het bedoelde besluit, dierenartsen, tijdelijk verblijf in dierenasielen, circussen en rondreizende tentoonstellingen, terwijl dierenhandelaars dezelfde dieren slechts korte tijd mogen houden en voor zover een schriftelijke en voorafgaande overeenkomst werd gesloten met een dieren tuin, laboratorium, erkend particulier, circus of rondreizende tentoonstelling. Voor het achterstellen van dierenhandelaars wordt evenwel geen verantwoording gegeven en het onderscheid is bezwaarlijk objectief te noemen. Voornamelijk kunnen vragen worden gesteld bij het welzijn van dieren in bepaalde dierenentuinen en laboratoria.

Er kan bovendien worden betwijfeld of de afwijkingen waarin artikel 3bis, § 2, voorziet adequaat zijn, daar die geenszins van die aard zijn dat zij de bescherming en het welzijn van de dieren zouden kunnen bevorderen. Meer in het bijzonder kan worden getwijfeld aan het welzijn der dieren in dierenentuinen en laboratoria, die nochtans dieren die niet voorkomen op de door de Koning vast te stellen lijst mogen houden, hoewel het welzijn der dieren er niet altijd afdoende wordt gevrijwaard.

A.10.3. Er wordt ten slotte door het nieuwe artikel 3bis, § 3, een ongerechtvaardigd onderscheid gemaakt tussen sommige van de in artikel 3bis, § 2, bedoelde natuurlijke of rechtspersonen, die door de Koning kunnen worden onderworpen aan een verbod op het houden van door Hem aangewezen dieren en de overige in artikel 3bis, § 2, bepaalde natuurlijke en rechtspersonen. Ook hier worden de criteria evenwel niet bepaald, zodat de Koning over een vrijbrief beschikt. Bovendien geldt het verbod slechts voor sommige van de in § 2 opgesomde natuurlijke of rechtspersonen, zonder aanduiding van gronden waarop het onderscheid tussen die personen dan wel dient te zijn gebaseerd, derwijze dat ook ter zake totale willekeur mogelijk is. Ook hier zijn de afwijkingen niet adequaat : die bepaling is een verzachting van paragraaf 2, zodat de wetgever ervan uitgaat dat de aldus toegestane afwijkingen een potentieel gevaar voor het welzijn der dieren inhouden, zodat de Koning vooralsnog het houden van bepaalde door Hem aan te wijzen diersoorten zou kunnen verbieden. Die bepaling onderstreept aldus het inadequate karakter van artikel 3bis, § 2.

A.10.4. Alle voormelde onderdelen van het nieuwe artikel 3bis staan evenmin in redelijke verhouding tot het beoogde doel. Het hanteren van een lijst is onevenredig, daar het handhaven van de bescherming en het welzijn der dieren hier gepaard gaat met een miskennen van een grondbeginsel van de Belgische rechtsorde, te weten de rechtszekerheid. Alle diersoorten die niet meer op die lijst voorkomen, kunnen niet meer worden verhandeld. Die lijst is nog niet voorhanden en zal van nature onvolledig zijn, doordat ze nooit soorten en ondersoorten zal kunnen bevatten. Alle overige wetgeving maakt daarentegen gebruik van negatieflijsten, waarbij alle diersoorten mogen worden gehouden die niet voorkomen op de lijst van beschermde diersoorten. Dergelijke lijsten dienen veel beter het beginsel van de rechtszekerheid. De in paragrafen 2 en 3 opgenomen afwijkingen vergroten die rechtsonzekerheid nog. Overigens is de regeling strijdig met het strafrechtelijk beginsel dat alles wat niet verboden is, toegelaten is. Doordat zij die twee beginselen schenden, zijn de aangewende middelen niet evenredig met het nagestreefde doel.

Memorie van de Ministerraad

A.11.1. Het door de bestreden bepaling ingevoerde nieuwe artikel 3bis van de wet van 14 augustus 1986 maakt een onderscheid dat objectief en redelijk is. Wanneer de Koning immers de lijst zal opstellen van de dieren die gehouden mogen worden dient Hij dezelfde criteria toe te passen als de wetgever zelf. De aan de Koning

gegeven mogelijkheid de lijsten vrij samen te stellen belet geenszins dat de door de Koning toegepaste criteria objectief en redelijk zullen moeten zijn.

Ook het door paragraaf 2 van het nieuwe artikel 3bis ingevoerde onderscheid is objectief. Alle personen vermeld in artikel 3bis zijn, behoudens de handelszaken voor dieren, geen handelaars en het bezit van een dier is telkenmale verantwoord : dierentuinen, laboratoria houden dieren in het belang van het algemeen, een particulier zal uitzonderlijk worden toegelaten een dier te houden. Op die wijze wil men liefhebbers die bijzondere bekwaamheid en kennis hebben betreffende bepaalde diersoorten de gelegenheid geven hun kennis verder te benutten en dit meteen in het algemeen belang. Dat dierenartsen dieren mogen houden voor het verstrekken van geneeskundige verzorging is vast gerechtvaardigd evenals het feit dat de dierenasielen in beperkte mate dieren mogen houden. Hetzelfde geldt voor circussen of rondreizende tentoonstellingen.

Door het houden van een dier bij een handelaar te beperken in de tijd en het te onderwerpen aan een voorafgaande schriftelijke overeenkomst met diegene die zich van het dier wenst te ontdoen, wil de wetgever voorkomen dat de handelaar zich het dier aanschafft, niet om het te verkopen maar om het te houden. Aldus wordt voor de handelaar het houden van een dier duidelijk beperkt tot een termijn nodig voor de uitoefening van zijn beroep. Zoals voor de andere categorieën van personen vermeld in artikel 3bis, § 2, wordt aldus het houden van een dier onderworpen aan voorwaarden die van die aard zijn dat zij het houden van een dier enkel kunnen toestaan op grond van het nut dat de in elke categorie voorkomende personen van het houden van dieren kunnen hebben, rekening houdend met hun specifieke activiteit.

Met betrekking tot het nieuwe artikel 3bis, § 3, moet worden opgemerkt dat de Koning welbepaalde criteria in acht zal dienen te nemen om een onderscheid te maken tussen sommige personen aan wie het verbod zal worden opgelegd bepaalde diersoorten te houden, al komen zij voor in een van de categorieën vermeld in het nieuwe artikel 3bis, § 2, en andere personen wier toelating behouden zal blijven.

A.11.2. Het onderscheid is eveneens adequaat. De categorieën van personen waarin artikel 3bis, § 2, voorziet zijn behoudens de handelszaken geen handelaars. De houders van dieren in elk van die categorieën zijn onderworpen of zullen zijn onderworpen zijn aan een strikte reglementering waardoor hun bijzondere verplichtingen worden opgelegd. Men kan er geen bezwaar tegen hebben dat een verkoper van dieren die dieren slechts een beperkte tijd mag houden, vermits zij voor voortverkoop bestemd zijn, en bovendien kan hij evenmin bezwaar maken dat voorafgaandelijk een schriftelijke overeenkomst tussen hem en diegene van wie hij het dier heeft gekocht, tot stand wordt gebracht. Zulks blijkt trouwens ook uit het opstellen van een factuur.

A.11.3. De genomen maatregel is ten slotte in verhouding tot het nagestreefde doel. De handel in dieren die niet voorkomen op de door de Koning vast te stellen lijst wordt immers geenszins verboden. Enkel en alleen wordt die handel aan enkele bijkomende voorwaarden onderworpen die geen enkele beperking op de handel inhouden. Die handel wordt enkel en alleen, met het oog op de controle en op de strijd tegen wetsonthouding, geregeld. De tijd gedurende welke het dier door de handelaar mag worden gehouden wordt aldus beperkt tot een termijn binnen welke het normaal mogelijk moet zijn het dier te verkopen. Door bovendien de handelaar te verplichten zich bij de aankoop te voorzien van een schriftelijke overeenkomst met diegene van wie het dier wordt aangekocht met het oog op de voortverkoop, zal het mogelijk zijn na te gaan waar het dier vandaan komt en of aan de voorwaarden waarin de bestreden bepaling voorziet, is voldaan. Aldus wordt meteen uitgesloten dat het dier zou zijn gekweekt door een liefhebber of enig persoon die niet als kweker kan worden beschouwd.

Memorie van antwoord van de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 922

A.12. Nopens het objectieve karakter van het onderscheid herhaalt de verzoeker de argumenten uit zijn verzoekschrift. Hij wijst op het niet-adequate karakter van de krachtens artikel 3bis, § 1, door de Koning op te stellen lijst. Het is immers duidelijk dat de handel in een bijzonder groot aantal diersoorten, namelijk al de soorten die niet op de door de Koning op te maken lijst voorkomen, wat zich *ad infinitum* kan uitstrekken, op het ogenblik van de inwerkingtreding van voormelde lijst, zo niet verboden, dan toch zeer streng zal zijn gereguleerd, hetgeen onvermijdelijk tot gevolg zal hebben dat de zwarte handel in die diersoorten zal floreren als nooit tevoren, met alle nefaste gevolgen van dien op het vlak van hygiëne, leefomstandigheden en transportvoorzieningen. Het adequate karakter van de door de Koning op te stellen lijst kan aldus sterk in twijfel worden getrokken.

- B -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.1.1. De Ministerraad betwist de ontvankelijkheid van de beroepen bij ontstentenis van het rechtens vereiste belang van de verzoekende partijen.

Hij voert aan dat de verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 921 en 927 immers niet uitsluitend ambulante handelaars in honden en katten zijn, zodat zij in de uitoefening van hun beroep door het bestreden artikel 11 van de wet van 4 mei 1995 hoogstens worden beperkt. Een dergelijke beperking volstaat volgens de Ministerraad niet om van het rechtens vereiste belang te doen blijken.

Hij voegt eraan toe dat de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 922 geen actueel belang kan doen gelden in het kader van haar beroep tot vernietiging van artikel 3 van de wet van 4 mei 1995, aangezien die bepaling, enerzijds, een optreden van de Koning vereist vooraleer het geleden nadeel kan worden aangetoond en, anderzijds, het houden van dieren die niet zouden voorkomen op de door de Koning vast te stellen lijst, voor handelaars geenszins wordt verboden, doch slechts beperkt en aan voorwaarden onderworpen.

B.1.2. De Grondwet en de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof vereisen dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt doet blijken van een belang. Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.1.3. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 921 en 927 zijn handelaars die honden en katten verkochten op openbare markten. Zij worden rechtstreeks en ongunstig geraakt door het bestreden artikel 11 van de wet van 4 mei 1995, dat het verhandelen van honden en katten verbiedt op de openbare weg alsmede op markten, beurzen, salons, tentoonstellingen en bij soortgelijke gelegenheden evenals bij de koper thuis, tenzij in dit laatste geval het initiatief van de koper zelf uitgaat. Zij getuigen derhalve van het rechtens vereiste belang.

De verzoekende partij in de zaak met rolnummer 922 drijft handel in verschillende diersoorten. Het bestreden artikel 3 van de wet van 4 mei 1995 verbiedt, enerzijds, het houden van dieren als die dieren niet voorkomen op een door de Koning vastgestelde lijst, maar voorziet, anderzijds, in een wettelijk vastgestelde, doch door de Koning steeds ophefbare uitzondering op dat principiële verbod, onder meer wat handelszaken betreft. Als handelaar in dieren kan de verzoeker rechtstreeks en ongunstig worden geraakt door een zodanige bepaling. Ook de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 922 getuigt bijgevolg van het rechtens vereiste belang.

B.1.4. De excepties van niet-ontvankelijkheid worden verworpen.

Ten gronde

B.2.1. Het enige middel van de beroepen tot vernietiging van de artikelen 3 en 11 van de wet van 4 mei 1995 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat tussen verschillende categorieën van personen een onderscheid zou worden ingevoerd dat niet aan de uit die bepalingen afgeleide grondwettigheidsvoorwaarden voldoet.

B.2.2. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Ten aanzien van de in artikel 11 van de wet van 4 mei 1995 ingevoerde onderscheiden behandelingen

B.3.1. Artikel 11 van de wet van 4 mei 1995 vervangt artikel 12 van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren. Het luidt als volgt :

« Het is verboden honden en katten te verhandelen op de openbare weg alsmede op markten, beurzen, salons, tentoonstellingen en bij soortgelijke gelegenheden evenals bij de koper thuis, tenzij in dit laatste geval het initiatief van de koper zelf uitgaat.

De Koning kan, bij een in Ministerraad overlegd besluit het in het eerste lid ingestelde verbod uitbreiden tot andere soorten of categorieën van dieren. Hij kan evenwel ontheffing van dit laatste verbod verlenen voor het verhandelen op markten door personen die een erkende handelszaak voor dieren exploiteren. »

B.3.2. Die bepaling voert volgens de verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 921 en 927 een discriminatoire behandeling in, enerzijds, van handelaars in honden en katten ten opzichte van handelaars in andere dieren en, anderzijds, van ambulante handelaars ten opzichte van sedentaire handelaars. Die onderscheiden behandelingen zijn volgens die partijen niet objectief, noch adequaat, noch in redelijkheid verantwoord.

B.3.3. De bestreden bepaling beoogt allereerst impulsieve aankopen van bepaalde diersoorten te vermijden : de markten werden om diverse redenen geen geschikte plaatsen geacht voor het kopen en verkopen van die dieren, die daar dikwijls overhaast en ondoordacht aangekocht werden. Omdat de problemen zich het scherpst voordeden in verband met honden en katten, werd de verkoop ervan op markten op absolute wijze verboden, zonder enig onderscheid tussen particuliere

en professionele verkopers (*Gedr. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 972-2, pp. 73 en 75). Dat verbod werd uitgebreid tot elke verhandeling buiten de handelszaak, kwekerij of woning van de particulier. Dat verbod strekt er tevens toe de overpopulatie ten gevolge van de praktijk van de kweek bij particulieren, die dieren vooral op openbare plaatsen aanboden, af te remmen (*Gedr. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 972-1, p. 4, en nr. 972-2, pp. 72 en 75). De bestreden bepaling werd tevens ingegeven door de bezorgdheid bij het publiek over de omstandigheden waarin die diersoorten in het bijzonder op markten werden verhandeld (*ibidem*, pp. 8-9) en door de wil een einde te maken aan misbruiken die zich voordeden doordat sommige laboratoria ook de dieren die voor hun proeven bestemd waren op markten aankochten (*Gedr. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 972-2, p. 75). Een verbod van verhandeling van andere dieren dan honden en katten op openbare plaatsen werd bij de voorbereiding van de wet uitdrukkelijk overwogen doch niet aangenomen (*Hand.*, Senaat, 18 januari 1995, pp. 942 en 958).

B.3.4. Het onderscheid tussen handelaars in honden en katten en handelaars in andere diersoorten is objectief, nu de wetgever heeft vastgesteld dat de impulsieve aankopen, de overpopulatie en de gebrekkige omstandigheden waaronder dieren verhandeld werden, het meest voorkwamen wat honden en katten betreft. Om die reden heeft de wetgever bovendien een uitbreiding van dat verbod tot andere diersoorten geweigerd door de amendementen waarin die uitbreiding werd voorgesteld, te verwerpen. Het aldus doorgevoerde onderscheid berust bijgevolg op een objectief criterium. Het gemaakte onderscheid is ook redelijk verantwoord doordat het mogelijk maakt de door de wetgever nagestreefde doelstelling, inzonderheid de bescherming van het welzijn van honden en katten en de inperking van de overpopulatie ervan in de dierenasielen, te bereiken.

B.3.5. Uit de door de verzoekende partijen aangehaalde argumenten en feiten kan het Hof niet afleiden dat het onderscheid tussen ambulante handelaars in honden en katten en sedentaire handelaars in dezelfde dieren niet op een objectieve feitelijke grondslag zou steunen. Dat onderscheid is objectief, nu de wetgever heeft vastgesteld dat er meer aanleiding bestaat tot impulsieve aankopen op openbare plaatsen.

Het absolute verbod om honden en katten op openbare plaatsen te verhandelen is ook redelijk verantwoord doordat het mogelijk maakt de door de wetgever nagestreefde doelstellingen, te weten het vermijden van impulsieve aankopen en overpopulatie en het verhogen van het welzijn van honden en katten, te bereiken. Het komt het Hof niet toe na te gaan of de wetgever andere

maatregelen dient te overwegen om identieke doelstellingen na te streven ten aanzien van het verhandelen van die dieren in sedentaire handelszaken, voor zover in de toekomst de bestreden maatregel tot gevolg zou hebben dat aldaar meer impulsieve aankopen zouden worden gedaan.

Het verbod van verhandelen van honden en katten op openbare plaatsen is absoluut en geldt zowel voor uitsluitend ambulante handelaars als voor sedentaire handelaars. Uiteraard zijn de economische gevolgen van de bestreden bepaling meer voelbaar voor de ambulante handelaars dan voor de sedentaire handelaars in honden en katten. Die ernstige economische gevolgen zijn de wetgever niet ontgaan, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet (*Gedr. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 972-2, p. 75). Niettemin heeft hij het onontbeerlijk geacht een dergelijk absoluut verbod in te voeren. De door de wetgever nagestreefde doelstellingen, inzonderheid de strijd tegen de overpopulatie van de bedoelde diersoorten, zouden niet verwezenlijkt kunnen worden zonder dat de genomen maatregel economische gevolgen heeft voor de betrokken handelaars. Bovendien heeft de wetgever, door de inwerkingtreding van het bestreden artikel 11 op de eerste dag van de zesde maand volgend op de bekendmaking van de wet (artikel 31) vast te stellen, de handelaars in de mogelijkheid gesteld hun economische activiteiten te heroriënteren teneinde de economische schade te beperken. Ten slotte hebben de verzoekende partijen, noch tijdens de schorsingsprocedure noch tijdens de behandeling ten gronde, door middel van relevante stavingsstukken de omvang van hun beweerde economische schade aangetoond. Derhalve kan de bestreden maatregel, rekening houdend met de gevolgen ervan, niet beschouwd worden als zijnde onevenredig met de nagestreefde doelstellingen.

B.3.6. Het middel is niet gegrond.

Ten aanzien van de in artikel 3 van de wet van 4 mei 1995 ingevoerde onderscheiden behandelingen

B.4.1. Artikel 3 van de wet van 4 mei 1995 voert in de wet van 14 augustus 1986 een nieuw artikel 3bis in dat bepaalt :

« Art. 3bis. § 1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot de soorten of categorieën vermeld op een door de Koning vastgestelde lijst. Deze lijst doet geen afbreuk aan de wetgeving betreffende de bescherming van bedreigde diersoorten.

§ 2. In afwijking van § 1 mogen dieren van andere soorten of categorieën dan die aangewezen door de Koning worden gehouden :

1° in dierentuinen;

2° door laboratoria;

3° a) door particulieren, op voorwaarde dat zij bewijzen kunnen voorleggen dat de dieren werden gehouden voor de inwerkingtreding van het in dit artikel bedoelde besluit. Dit bewijs moet niet worden voorgelegd voor de nakomelingen van deze dieren, op voorwaarde dat ze zich bij de eerste eigenaar bevinden;

b) door particulieren erkend door de minister tot wiens bevoegdheid de landbouw behoort, op advies van het in artikel 5, § 2, tweede lid, bedoelde comité van deskundigen.

De Koning bepaalt de procedure voor de toepassing van het bepaalde in a) en b). Hij kan bovendien bijzondere voorwaarden vaststellen voor het houden en het identificeren van de bedoelde dieren;

4° door dierenartsen, voor zover het dieren van derden betreft die tijdelijk gehouden worden voor diergeneeskundige verzorging;

5° door dierenasielen, voor zover het een tijdelijk verblijf betreft van dieren die in beslag zijn genomen, waarvan afstand werd gedaan of die aangetroffen werden zonder dat vastgesteld kon worden wie de houder ervan is;

6° door handelszaken voor dieren, voor zover zij de dieren gedurende korte tijd houden en voor zover vooraf een schriftelijke overeenkomst met natuurlijke personen of rechtspersonen bedoeld in de punten 1°, 2°, 3° b) en 7°, werd gesloten;

7° in circussen of in rondreizende tentoonstellingen.

§ 3. Onverminderd de afwijkingen voorzien in § 2, kan de Koning het houden van door Hem aangewezen dieren van andere soorten of categorieën verbieden aan sommige van de in § 2 opgesomde natuurlijke personen of rechtspersonen. »

B.4.2.1. De verzoekende partij klaagt het verschil in behandeling aan dat door artikel 3bis, § 1, van de wet van 14 augustus 1986 wordt gemaakt tussen de houders van diersoorten die op de door de Koning vast te stellen lijst voorkomen, enerzijds, en de houders van diersoorten die niet op die lijst voorkomen, anderzijds. Zij bekritiseert ook het in artikel 3bis, § 3, van dezelfde wet bedoelde verschil in behandeling tussen de verschillende categorieën van natuurlijke en rechtspersonen vermeld in paragraaf 2, met betrekking tot de door de Koning aan te wijzen dieren van andere soorten of categorieën.

B.4.2.2. Wegens de techniciteit van de materie, heeft de wetgever geoordeeld dat hij noch zelf de lijst van de te beschermen diersoorten vermocht op te stellen, noch, ondanks het tegenovergestelde advies van de Raad van State (advies van 18 mei 1993, *Gedr. St. Senaat*, 1993-1994, nr. 972-1, p. 30), de criteria vermocht aan te geven op basis waarvan de Koning die lijst zou kunnen vaststellen (*Gedr. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 972-2, pp. 35 tot 39). Uit het feit dat de wetgever de Koning een ruime beoordelingsbevoegdheid heeft toegekend, mag niet worden afgeleid dat hij Hem zou hebben gemachtigd om willekeurige onderscheiden vast te stellen.

Indien de Koning Zijn bevoegdheden overschrijdt, staat het aan de rechter van de rechterlijke orde en aan de administratieve rechter, al naar het geval, de onwettige verordening buiten toepassing te laten of te vernietigen.

B.4.3.1. Ten aanzien van het recht om dieren te houden die niet voorkomen op de door de Koning met toepassing van artikel 3bis, § 1, vastgestelde lijst, behandelt de wet daarentegen zelf « de handelszaken voor dieren » en de overige categorieën van de in artikel 3bis, § 2, vermelde natuurlijke en rechtspersonen verschillend : de uitbaters van handelszaken mogen de dieren slechts houden voor zover dit voor een korte termijn geschiedt en zij een schriftelijke en voorafgaande overeenkomst hebben gesloten met een dierentuin, een laboratorium, een erkende persoon, een circus of een rondreizende tentoonstelling.

B.4.3.2. In paragraaf 1 van artikel 3bis, verbiedt de wetgever het houden van andere dieren dan die welke op een door de Koning vastgestelde lijst vermeld staan. In de paragraaf 2 van datzelfde artikel, wijkt de wetgever van dat verbod af ten gunste van sommige particulieren of sommige activiteiten die hij dacht te moeten bevorderen. Aan handelszaken heeft hij het bezit van dieren waarvan het houden verboden is enkel toegestaan om de dierentuinen, de laboratoria, de erkende particulieren, de circussen en de rondreizende tentoonstellingen de mogelijkheid te verlenen door die handelszaken de dieren te laten aankopen die zij wensen te verwerven of door hen de dieren te laten verkopen waarvan zij zich wensen te ontdoen. Het feit dat het bezit van die dieren in een handelszaak slechts wordt toegestaan gedurende een daartoe noodzakelijke periode en voor zover het bezit uit een schriftelijke overeenkomst voortvloeit, beantwoordt aan een dergelijke doelstelling. Dergelijke vereisten kunnen niet als discriminerend worden beschouwd.

B.5. Het middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 18 december 1996.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève